

Elogi dels termes «flassada» i «calçons blancs»

ANDREU SALOM I MIR

En la parla quotidiana dels països colonitzats és una pràctica corrent l'ús de vocables propis del colonitzador. La subordinació lingüística fa que hom utilitzi, sovint inconscientment, termes lingüístics al·lògens, manllevats de la llengua dominant. És així com han esdevingut d'ús habitual, entre els mallorquins, una gran quantitat de mots que, fins no fa gaires anys, eren molt poc freqüents i que, per descomptat, no tenen cap tradició oral. Atès que, lògicament, fóra prolix detallar ací la gran quantitat de casos dignes d'esment, ens centrarem únicament en dos termes que, en els darrers anys, han substituït, en gran manera i en molts d'àmbits, els respectius genuïns.

Els dos vocables a què ens volem referir són **flassada** i **calçons blancs**. El primer, **flassada**, que deriva de l'àrab *farsat*, ha estat sempre el mot que, a Mallorca, ha designat la peça quadran-

gular teixida de llana o de cotó que serveix com a abrigall durant la nit. Molt recentment, però, el dit vocable ha estat desplaçat pel terme **manta** (del llatí *mantellum*), que, si bé és ben correcte i d'ús molt estès a les terres catalanes continentals, no ho era en la nostra parla local. El fet que ara sigui un mot comú entre nosaltres, els mallorquins, és, tanmateix, una conseqüència de l'influx del seu equivalent castellà *manta*, la qual cosa és una derivació directa de la subordinació, citada més amunt, de la nostra llengua a la llengua castellana.

Pel que fa al segon terme, **calçons blancs**, val a dir que a Mallorca havia estat, des de sempre, l'expressió que s'havia usat per a denominar la peça de roba interior masculina i que, invariablement, sempre havien estat de color blanc o blanquinosos. En altres llocs de parla catalana, la paraula que designa aquesta peça de vestit és **calçotets**, per

bé que també es pot dir **calçonets** o, encara, **calçons de davall**, com els anomenen a Menorca. Malauradament, per la mateixa causa de subordinació lingüística que hem esmentat, l'expressió que va fent fortuna entre molts catalanoparlants és l'horrorós *calçoncillos*, un manlleu absolutament innecessari del castellà *calzoncillos*.

Aquestes dues mostres de substitució lèxica que hem comentat no són més que un exemple de la preocupant i lacerant supeditació de la llengua i cultura catalanes a l'hegemònica castellana. Els catalanoparlants no en tenim cap culpa, d'aquesta situació anòmala, absolutament condicionada per la realitat política anormal i de caire colonial que pateixen els Països Catalans. Tan sols el redreçament nacional propi i la recuperació de les llibertats col·lectives poden fer que la nostra llengua recuperi el seu sentit i la seva esplendor. ◆

Golejada

PERE ORTÍS

A molts catalans la paraula *golejada* ens sona malament, com un castellanisme importat pels locutors d'esports als inicis dels nostres mitjans en català, que desconeixien la paraula **pana** i l'expressió **clavar pana** per a indicar una victòria contundent en el futbol. Aquells locutors prengueren «golejada» a corre-cuita del castellà «goleada». Cosa que tingué lloc en altres instàncies, les quals també haurien de ser analitzades.

Fins aleshores havíem dit sempre, si més no en unes quantes comarques catalanes, per exemple: *El Barça n'ha clavat cinc a zero al Madrid, quina pana!* / *El Fuliola ha clavat pana a l'Utxafava.* /

Set a zero, quina panera! **Panera** també és un cistell gros. El diccionari Moll no registra *pana*, amb aquest sentit, però sí **panera**, que sosté que vol dir 'atupada, pallissa'. I ja ho tenim.

Seria força més bona la construcció **golada**, com diem *gentada*, *codolada*, *aigualada*, *pollada*, *arbrada*, *palissada*. *El Barça ha guanyat amb golada*, *ha guanyat clavant golada*. Que, per cert, **golada** ja és paraula catalana, bé que vol dir la quantitat de líquid que un animal treu per la gola; se li podria donar aquesta altra accepció, cosa que s'esdevé sovint. «Golejada» no el registra el Fabra.

El registra el Diccionari de l'Institut, actuant contràriament a allò que

estableix que un mot, una expressió forasters no seran manllevats, si ja tenim els nostres, en català, amb el mateix significat.

En català també tenim el verb **empanar**, amb el sentit de 'rendir', de 'esclafar'. Com quan diem: *Volia fer el fort carregant-se una saca de cent i no podia, la saca l'empanava*. El substantiu **pana** és un derivat d'aquest verb.

Ja que hi som, demanaríem als benvolguts locutors dels nostres mitjans més cura a servir-nos un català net i, en especial, a no suprimir els adverbis pronominals **en** i **hi**, en les expressions on han d'anar si no volen mutilar lletjament la llengua catalana, tan bonica. Gràcies. ◆

ERRATA CORRIGE

En el número 78 de *Llengua Nacional*, p. 42, primera columna, deia «flectare, non frangere» en lloc de «frangar, non flectar». Excuseu l'errata.